

Riksdagens ombudsmän – JO

Dnr: 7541-2019, 7676-2019

Box 16327

103 26 Stockholm

Västra Trädgårdsgatan 4 A

justitieombudsmannen@jo.se**Inläga till JO gällande anmälan om jäv för Ebba Henning Planck, EHP, i hennes roll som projektledare av Naturvårdsverkets Jakttidsberedning/översyn av jakttider ärende nr: NV-08122-18.**

Denna inläga är gemensam för föreningen Jaktkritikerna (dnr: 7541-2019) och Svenska Rovdjursföreningen. (7676-2019)

Föreningarna har erbjudits att inkomma med en inläga med anledning av det yttrande som Naturvårdsverket inkommit med till Riksdagens ombudsmän, JO daterat 2020-03-26 (dnr 7541-2019, 7676-2019, 7718-2019 och 1192-2020) med anledning av våra JO-anmälningar.

INLEDNING

Föreningarna noterar att Naturvårdsverket i sitt yttrande framhåller att då verket fick kopia av Jaktkritikernas JO-anmälan 2019-10-21 föranledde den en egen utredning om jäv mot EHP, som verket bifogat som bilaga 2 till verkets yttrande. Där framgår då att EHP efter föreningarnas JO-anmälan avregistrerat skogsförvaltning och jaktturism från sitt bolags verksamheter, vilket också Naturvårdsverket framhåller i sitt yttrande. Detta agerande både från verket och EHP visar att JO-anmälan är rättmätig och att Naturvårdsverket, därmed gjort fel som förordnat EHP som projektledare för jakttidsöversynen.

Anmälan om jäv är alltså främst riktad mot Naturvårdsverket som tillsatt EHP som projektledare. Naturvårdsverkets ställningstagande att jäv inte föreligger måste väl anses som ett konstitutivt agerande från myndigheten för att "rädda" hela projektet med översynen av jakttiderna. Föreningarna vill i sammanhanget påpeka att våra anmälningar till JO gjordes redan i oktober månad 2019, det vill säga innan något officiellt skriftligt material levererats från projektet. I de remisser som senare presenterats av projektet har våra farhågor om jäv styrkts.

Av Naturvårdsverkets yttrande framgår att EHP är relativt nyanställd som vilthandläggare vid Viltförvaltningsenheten. Vad föreningarna kan utläsa av verkets handlingar anställdes EHP troligen under våren 2018 på Naturvårdsverket (bilaga 3). Föreningarnas första bekantskap med EHP var, då hon i egenskap av projektledare, inledningsvis år 2019 efterfrågade förslag till ändrade jakttider från externa aktörer.

EHP har vad vi känner till tidigare arbetat främst med affärs- och företagsutveckling på affärsdrivande statliga verk och därutöver fram till anställningen på Naturvårdsverket ansvarat för Svenska Jägareförbundet Stockholms kvinnliga nätverk JAQT.

Tillsättningen av EHP som projektledare överraskade, då det fanns flera medarbetare på Viltförvaltningsenheten på Naturvårdsverket med mångårig och bred erfarenhet av olika delar av viltförvaltningen. EHP saknar vad vi kan se erfarenhet från myndighetsförvaltning och har inte heller önskvärd biologisk, ekologisk och etologisk kompetens, vilket, enligt våra bedömningar, är en förutsättning för att kunna lyckas med att genomföra en i olika läger accepterad översyn av jakttiderna.

EHP framhåller i bilaga 3 att hon har varit och är medlem i vitt skilda föreningar med olika inriktningar och att hon också har olika fritidsintressen. Det enda konkreta exemplet hon själv nämner är jakt. Hon avslutar sin beskrivning med följande slutsats: *”Jag har inget eget intresse av, eller möjlighet om jag så skulle vilja, att påverka jakttidernas utformning i någon riktning.”*

EHP framhåller i bilaga 3 under rubriken Kopplingar till jägarförbund: *”Genom att läsa de remissyttranden som inkommit på de preliminära förslagen om jakttidsändringar kan man konstatera att Svenska Jägareförbundet inte är mer nöjt, eller för den delen missnöjt, än genomsnittet av remissinstanserna.”*

I tidningen Jakt och jägare 2020-01-25 stod däremot att läsa:

”De som klagar på att Naturvårdsverket vill återinföra jakten på ekorre har missat den viktigaste poängen med förslaget – att djur som är en resurs ska kunna jagas om det saknas skäl att skydda arten. Därmed är jakten på ekorre ett viktigt budskap och en vändpunkt för viltförvaltningen”, skriver konsulenten på Jägarnas Riksförbund, Jens Gustafsson.

”Det som stuckit ut på senare tid är förslaget från Naturvårdsverket om nya jakttider. Jakttidsförslaget har inslag som vi på Jägarnas Riksförbund, tillsammans med många andra, arbetat för intensivt under lång tid. Vi är därför mycket nöjda att se hur flera av våra idéer anammats och nu lyfts som förslag från Naturvårdsverket.”

Det är uppenbart att EHP under lång tid har varit mycket intresserad av jakt och verkat i miljöer, som har varit anknutna till jakt. Det ter sig otänkbart att hon skulle vara opåverkad av de attityder och värderingar, som råder i dessa miljöer. Detta innebär naturligtvis att hennes grundläggande värderingar förstärks av de kontakter och de uppdrag, som hon har haft inom jägarrörelsen. EHP:s roll, som projektledare för en så omfattande och viktig beredning, som översyn av nya jakttider för 6 år fram i tiden, kräver saklighet och opartiskhet. Hon har otvetydigt ett personligt intresse för att jakten i Sverige skall utvecklas i form av utökade jakttider, samt att också fler arter skall tillåtas att jagas. Detta framgår tydligt också av att hon, i vart fall tidigare, hade avsikter att bedriva jaktturism. Av bilaga 1, framgår det att hon avregistrerade bl.a. denna verksamhet först då JO-anmälan inkom.

I bilaga 3 framgår det att Ebba Henning Plank under rubriken ”Bolagsengagemang” var anställd under våren 2018 på Naturvårdsverket. Här står också att läsa att hon med Naturvårdsverkets godkännande under våren 2018 hade bedrivit en kurs, *”som överlappade min anställning med ett par kurstillfällen”*. Vilken typ av kurs framgår inte, men eftersom kursen krävde Naturvårdsverkets godkännande, så borde det klart framgå vilken sorts kursverksamhet, som hon bedrev.

I tidskriften *Livets goda* framgår det att EHP var aktiv och bedrev kurser och ansvarade för verksamheten i JAQT i Stockholms län, Svenska Jägareförbundets kvinnliga nätverk, 2018-03-07. I tidskriften framgår det med all tydlighet att hon var kursaktiv: *”Våra aktiviteter är jättepopulära, de blir fullteknade direkt. Alla vill gärna lära sig mer. Närmast på agendan står vildsvinsjaktutbildning och skytteträning”*. I denna artikel framgår det också hur **engagerad EHP är inom jägarkåren** och att hon även hade kontakter med *Natasha Illum Berg*, (svensk storviltjägare i Tanzania) som halvåret innan tillsammans med andra svenska kända personer investerat i ett socialt jaktforum, The Great Wild, som med sin jaktapp skulle inta positionen som Nordens största digitala jaktplattform. En app som knyter samman markägare med jägare och med ambition att få jakten att *”växa lavinartat”*.

Hon avregistrerade jaktturism och skogsförvaltning först när hon tagit del av att en JO-anmälan gjorts. Dessa verksamheter fanns dock fortfarande kvar i hennes bolag 2019-10-19 (se tidigare bifogad skärmdump).

Jaktkritikerna menar att EHP:s arbetsgivare, Naturvårdsverket, som har ansvaret för hennes tillsättning som ansvarig projektledare för översynen av jakttiderna, borde ha förberett EHP bättre än att låta hennes egen ”sprachregelung” bli föremål för intervjuer i jaktmedia efter JO-anmälan. Svaren förtydligar tyvärr hennes olämplighet som projektledare för en så omfattande översyn med så många tunga jakt- och maktintressenter från hennes egen intressesfär, när hon till intervjuaren (redaktören för tidningen Jaktjournalen 2020-02-27) säger ”- Jag är bara en sketen handläggare – jag har tre chefer över mig, säger en skakad Ebba till Jaktjournalen.” och ”De här anmälningarna är för att underminera det förslag som tagits fram, men jag har tre chefer över mig. Det här är väldigt obehagligt, säger Ebba Henning Plank.” Uttalanden som är förståeliga i situationen men helt olämpliga att komma från en projektledare med tre överordnade chefer på ett statligt verk. Dessa chefer visar därmed också att allmänhetens och miljöorganisationernas möjlighet att delta i beredning och beslutsprocesser om miljön enligt Åhuskonventionen, inte tillmäts betydelse stor nog för att förbereda projektledaren EHP inför den kritik som rimligen skulle uppstå.

Hur EHP ser på sin egen roll som projektledare för jaktidsöversynen citeras i samma intervju med ”- Jag försöker bara göra mitt jobb som en objektiv och tråkig myndighetsperson, säger Ebba Henning Plank”. Om ingen tvingat EHP att ta jobbet som projektledare för en så pass kontroversiell förändring av jakt i Sverige för sex år framåt som jaktidsöversynen, måste man ställa sig frågan vad motiven var för att avsäga sig rollen som frontperson för Svenska Jägarförbundets kvinnliga nätverk och den ledande roll inom Svenska Jägarförbundet där hon arbetat för utökad jakt – för att inta rollen som ”tråkig myndighetsperson”.

Naturvårdsverket skriver i bilaga 2, att verket gör bedömningen att EHP:s medlemskap och tidigare engagemang i Svenska Jägarförbundet inte är tillräckligt för att hon skall vara jävig eftersom hon inte längre har en ledande roll i förbundet.

Trots detta framgår det på Svenska Jägarförbundets webbsida 2019-02-06 att EHP deltog i verksamheten: ”under 1-2 februari **samlades JAQT-ansvariga från 14 län på Öster Malma för att diskutera hur nätverket ska utvecklas och för att sätta riktlinjer för det fortsatta arbetet med att få fler kvinnor som medlemmar i Svenska Jägareförbundet. (JAQT - ett viktigt verktyg för att nå fler kvinnor)**”. **Hon hade således fortfarande en ledande roll inom Svenska jägarförbundet där hon arbetade för utökad jakt:** ”På många håll i landet pågår en aktiv JAQT-verksamhet sedan många år tillbaka, men den kan alltid utvecklas. (JAQT - ett viktigt verktyg för att nå fler kvinnor 2019-02-06)”. **Samtidigt var hon projektledare för Jaktidsöversynen.**

Det bör understrykas att alla vilda däggdjur och fåglar enligt jaktlagen är fredade och att jakt bara kan tillåtas under vissa förutsättningar. I den aktuella jaktidsöversynen handlar det inte bara om jakttiderna under året för ett antal arter som omfattas av så kallad allmän jakt. Det handlar för vissa arter också om, när under dygnets timmar jakt får ske. Det handlar även om jakttider för licensjakt och skyddsjakt på ett stort antal arter efter myndighetsbeslut alternativt på enskilda initiativ (jägaren själv beslutar). En annan, i vårt tycke högst kontroversiell verksamhet, är när och var träning av jakthundar får ske och hur många hundar som får släppas på olika viltarter och då särskilt vid hundträning på stora rovdjur som varg, lodjur, björn och järv.

Efter det att föreningarna i egenskap av externa aktörer i mars 2019 inkommit med olika förslag till ändrade jakttider har vi inte haft någon kontakt med projektledaren EHP i sakfrågorna. Vi har dock via Naturskyddsföreningen och BirdLife Sverige fått sporadisk information om en del frågor och förslag som skulle behandlas i beredningsgruppen under våren/försommaren 2019. Föreningarna har då konstaterat att våra förslag i det närmaste helt avvisats i beredningsarbetet.

Vi har också förstått att det av projektledaren EHP inte ansetts varit oklanderligt av Naturskyddsföreningen och BirdLife Sverige, att delge andra aktörer som Jaktkritikerna och Rovdjursföreningen visst innehåll i de underlag som cirkulerat i beredningsgruppen. Vi har anledning att tro att övriga organisationer i beredningsgruppen inte varit lika kritiska till de många ”jägarvänliga” förslag som presenterats.

Vad föreningarna kan förstå har EHP i egenskap av projektledare i huvudsak hållit i pennan och formulerat ursprungstexterna, då det mångsidiga underlag som skickats ut på remiss i två paket 1 (143 sidor) den 16 december 2019 och paket 2 (148 sidor) den 31 januari 2020 med remisstider den 16 februari och 23 mars 2020. Dessa bifogas som separata filer till denna inlägga (bifogade filer 1 och 4).

Föreningarna kan så här långt konstatera att EHP i det närmaste konsekvent har negligerat samtliga förslag från såväl Jaktkritikerna som Svenska Rovdjursföreningen och synpunkter som också framförts i beredningsgruppen av Naturskyddsföreningen och BirdLife Sverige.

Vi har också erfarit att vissa frågor inte tagits upp i beredningsgruppen över huvud taget. Ett omfattande och kraftigt utökat sådant förslag är, att i paket 1 föreslås helt utan föregående avisering och diskussion, att jaktträning av hundar för jakt på stora rovdjur ska vara tillåten en månad före licensjaktstart och vara tillåten i hela landet så länge licensjakt är tillåten någonstans i Sverige. Antalet hundar som samtidigt får användas vid jaktträning på rovdjur föreslås inte vara begränsad!

Den 6 maj 2019 publicerades en rapport från IPBES, som är FN:s vetenskapliga expertpanel för biologisk mångfald. Där skriver de; ”att om inte snabba åtgärder sätts in riskerar närmare en miljon växt- och djurarter att utrotas.” Denna rapport visar att markanvändningen står för 30 procent av hotet, 23 procent på grund av jakt och först på tredje plats kommer klimatkrisen. Denna, men även andra rapporter borde ligga till grund för ett nytänkande runt jakt på de vilda djuren även i Sverige och inte utöka jakten på vår vilda fauna.

Genom att tillåta utökade jakttider bidrar Naturvårdsverket till att den biologiska mångfalden minskar. Jakttidsöversynen, som skall gälla för sex år fram i tiden skulle istället för att bidra till utarmningen av vår svenska fauna, istället kunna bromsa upp artförlusterna, genom att begränsa jakttiderna. Naturvårdsverket borde se till vilken vikt naturen och naturupplevelserna har i vårt kulturarv och till bevarandet av den biologiska mångfalden

På Naturvårdsverkets hemsida står följande:

”För Sveriges del innebär rapporten att vi kan verka för ökad satsning på skydd och förvaltning av natur, bland annat genom att uppfylla EU:s Art- och habitatdirektiv och det marina direktivet. Vi kan också satsa på kunskapshöjande insatser om betydelsen av biologisk mångfald.”

JO OCH TIDIGARE RÄTTSFALL AVSEENDE BLAND ANNAT NATURVÅRDSVERKET OCH JAKT

I 1 kap. 9 § regeringsformen föreskrivs att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Kraven gäller alla som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter, oavsett om man är beslutande eller ej. Bestämmelsen utgör den konstitutionella grunden för de jävsregler som finns i bl.a. förvaltningslagen (2017:900) och förbudet mot förtroendeskadliga bisysslor i 7 § lagen (1994:260) om offentlig anställning (LOA). En arbetstagare får enligt 7 § LOA inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller hennes eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende. Förbudet mot förtroendeskadliga bisysslor har sin grund i de särskilda krav på integritet som

den offentliga anställningen ställer på arbetstagarna. Syftet är alltså att bevara allmänhetens förtroende för myndigheten och ytterst för den offentliga förvaltningen i allmänhet. Betydelsen av förbudet mot förtroendeskadliga bisysslor är först och främst att en anställd i princip inte får ägna sig åt en bisyssla som medför risk för jäv (mer än i enstaka fall), se t.ex. SOU 2000:80 s. 87 f.

Jävsreglerna gäller den som ska handlägga ett ärende. Med det avses alltså inte bara beslutsfattare utan alla som ska ta en sådan befattning med ärendet att de kan tänkas inverka på utgången. Jävsreglerna syftar till att förhindra misstankar om bristande opartiskhet och ovidkommande hänsyn. De är en viktig del i det preventiva rättsskyddet och betydelsefulla för allmänhetens förtroende för myndigheterna (se bl.a. JO 2005/06 s. 351).

Det krävs inte att en handläggare rent faktiskt har brutit i kraven på opartiskhet och objektivitet för att det ska vara fråga om jäv. Det är tillräckligt att det med *ett objektivet betraktelsesätt finns någon särskild omständighet som rubbar förtroendet för handläggaren* (se t.ex. JO 2015/16 s. 412). Redan risken för att det utifrån *kan uppfattas* som att saklighet och opartiskhet inte iaktas kan alltså vara tillräcklig (se Bull & Sterzel, *Regeringsformen*, 2015, s. 54). Även om bedömningen i det enskilda fallet utmynnar i ett ställningstagande att det inte rör sig om formellt jäv, kan det ofta vara lämpligare att en annan handläggare tar över, för att förtroendet för myndighetens verksamhet inte ska riskeras.

I det JO-beslut som Naturvårdsverket hänvisat till som stöd för att det inte skulle vara fråga om delikatessjäv i nu aktuellt fall – JO 2019/20 s. 669 (dnr 753-2017) - ansågs en advokatfiskal vid Kammarkollegiet inte vara jävig i fråga om att handlägga vattenkraftsärenden trots hans föreningsengagemang i en organisation med partsintressen i sådana ärenden. Fallet belyser inte bara frågor om jäv utan också vad som är en förtroendeskadlig bisyssla. När det gällde frågan om förtroendeskadlig bisyssla bedömde chefsJO att det inte var utrett att advokatfiskalen haft ett närmare engagemang i föreningen på ett sätt som var ägnat att ifrågasätta hans opartiskhet som statlig tjänsteman. Detta ansågs förstås inte hindra att advokatfiskalen ändå skulle kunna vara jävig i enskilda ärenden eller ärenden av visst slag. Här ska också framhållas att den grundlagsskyddade föreningsfriheten medför att medlemskapet i föreningen som sådant inte får läggas den anställde till last vid en bedömning enligt 7 § LOA.

I jävsfrågan var JO:s bedömning att advokatfiskalens föreningsmedlemskap inte konstituerade delikatessjäv, trots att föreningsengagemanget m.m. gett upphov till starka ifrågasättanden av hans opartiskhet. JO har även tidigare uttalat att den omständigheten att en handläggare är medlem i en förening som har ett betydande intresse i utgången av ett ärende hos myndigheten i och för sig knappast innebär att handläggaren är jävig att handlägga ärendet (se JO 1986/87 s. 322). Likväl framhåller JO vikten av att myndigheter vinnlägger sig om att bevara allmänhetens förtroende för och är uppmärksamma på omständigheter som kan medföra risk för att opartiskheten ifrågasätts. JO noterade också att de miljöintressen som föreningen Älvräddarna företrädde delvis sammanföll med de intressen som myndigheten (Kammarkollegiet) hade att ta till vara (dvs. det var inte fråga om någon intressekollision).

I JO 2011/12 s. 521 hade en statsveterinär medverkat i ett projekt för utvärdering av fångstredskap, som genomfördes av Naturvårdsverket tillsammans med Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). Statsveterinären var samtidigt ordförande för Svenska Jägareförbundet, som sålde jaktutrustning och även drev en rättsprocess mot ett företag som tillverkade fångstredskap. Företagets redskap ingick bland dem som skulle utvärderas. Här rådde ingen tvekan om att dessa omständigheter medförde att statsveterinären var jävig, och för detta kritiserades veterinären. Även Naturvårdsverket och SVA, som känt till omständigheterna, fick kritik. Det är intressant att notera att det var just Naturvårdsverket och en jägarorganisation. Som av en slump figurerar denna tidigare statsveterinär och ordförande i Svenska Jägareförbundet även i detta ärende (se s. 8, där allmän jakt föreslås införas på enkelbeckasin).

Det är inte möjligt att uttömmande ange alla situationer där delikatessjäv kan förekomma, utan en samlad bedömning måste göras i varje enskilt fall. Det som Jaktkritikerna vill lägga EHP till last när det gäller hennes bristande opartiskhet är inte enbart att hon utövar jakt som ett fritidsintresse eller att hon är medlem i en ledande jaktorganisation med en betydande lobbyverksamhet riktad mot bl.a. Naturvårdsverket. Det är också att hon, i vart fall tidigare, har bedrivit ekonomisk verksamhet kopplat till jakt vid sidan av sin anställning. Det kan inte anses utrett att företaget inte alltjämt har planer på att i framtiden bedriva verksamhet inom jaktturism, även om EHP i början av januari 2020 lämnade in en ny bolagsordning till Bolagsverket där just den delen togs bort, alldeles uppenbart som en följd av det ifrågasättande av hennes opartiskhet som förts fram. Verksamheten sägs vara vilande i den senaste årsredovisningen, men bolaget är till synes fortfarande registrerat för F-skatt och mervärdesskatt och har tidigare bedrivit en lönsam verksamhet med koppling till jakt.

Vid en samlad bedömning och sett över tid är EHP:s engagemang i jaktfrågor tydligt ägnat att rubba förtroendet för henne som opartisk handläggare på Naturvårdsverket och i synnerhet i egenskap av ledare för projekt som kan leda till utökade jaktmöjligheter. Att hennes agenda verkar handla om att främja jakt framgår dessutom av de obalanserade förslag som kommit fram, som syftar till att utöka jakten på fler arter, på nya sätt och vid nya tider på året. Naturvårdsintresset har fått stå tillbaka. Jägarorganisationernas intressen sammanfaller inte alltid med naturvårdsintresset, tvärtom. På detta sätt skiljer sig nu aktuellt ärende från det ärende som Naturvårdsverket hänvisar till, där handläggaren var medlem i en miljöorganisation. Enligt föreningarnas mening borde Naturvårdsverket principiellt alltid hålla jägarorganisationerna på armlängds avstånd för att inte riskera allmänhetens förtroende för hur handläggningen av viltfrågor går till hos myndigheten. Enligt 3 § jaktlagen ska viltet vara fredat.

Beredningsgruppens sammansättning

I bilaga 3 framgår det att: *”en drygt handfull personer från olika enheter med olika kompetenser och olika utbildningsbakgrund (biologer, jurister, viltmästare) som tillsammans mejslat fram förslagen.”* Anmärkningsvärt är att det i denna beredningsgrupp har varit en bristande representation av miljöorganisationer vad det gäller djuretiskt perspektiv. I bilaga 4 framgår det vilka föreningar som blev tillsatta i beredningsgruppen - BirdLife, Naturskyddsföreningen, Länsstyrelsen, LRF, Skogsstyrelsen, Jägarnas Riksförbund och Svenska Jägarförbundet.

Naturvårdsverket tillsatte inledningsvis 2019 en beredningsgrupp, där Jaktkritikerna bad om att få delta med sin kompetens, då sammansättningen bedömdes vara för ensidig, omfattande främst jakt- och skogsintressenter. Naturskyddsföreningen och BirdLife Sverige (tidigare Sveriges Ornitologiska Förening) finns sedan tidigare med i beredningsgrupper då jakttider behandlats.

Jaktkritikerna ansåg att naturvårdsintresset inte var tillräckligt representerat och att jägarorganisationerna, av naturliga skäl fokuserar på det som antas gynna deras medlemmar - ökade möjligheter till jakt och färre rovdjur som konkurrerar om viltet.

Jaktkritikerna sände 2019-04-16 en förfrågan till Naturvårdsverket att få delta i beredningsgruppen. Naturvårdsverket avvisade 2019-09-16 (dnr NV-03199-16) Jaktkritikernas förfrågan om deltagande i arbetsgruppen eftersom man ansåg att jägare och skogsindustrin är viktigare än djurvälstånd.

Jaktkritikerna svarade Naturvårdsverket på skrivelsen där det framgår att Naturvårdsverket inte har för avsikt att bereda plats åt en representant för Jaktkritikerna och utöka den beredningsgrupp för jakttidsöversyn som tillsatts under 2019.

Jaktkritikerna ansåg att vår skrivelse skulle ses som ett beslut och föreningen begärde att beslutet i första hand skulle omprövas och ändras till vår fördel. Om detta inte var möjligt då begärde vi att vår skrivelse istället skulle anses som ett överklagande. Till grund för överklagandet åberopades i korthet

att beredningsgruppens sammansättning - **inte ligger i linje med regeringsformens krav på att myndigheter i sin verksamhet ska iaktta saklighet och opartiskhet.**

Svar på denna skrivelse mottog Jaktkritikerna av Naturvårdsverket först 2020-02-03, där de meddelade att Naturvårdsverket inte hade för avsikt att utöka beredningsgruppen och uppfattade vår skrivelse (2019-10-16), som ett överklagande och har därmed överlämnat ärendet till Förvaltningsrätten i Stockholm med målnr: 2682-20. I skrivande stund har vi inget hört från förvaltningsrätten.

Jaktkritikerna anför i sitt överklagande att:

Av 5 § förvaltningslagen (2017:900) framgår att i sin verksamhet ska myndigheten vara saklig och opartisk. Bestämmelsen ger uttryck för objektivitetsprincipen och innebär ett förbud för myndigheterna att låta sig vägledas av andra intressen än dem som de är satta att tillgodose eller att grunda sina avgöranden på hänsyn till andra omständigheter än sådana som enligt tillämpliga författningar får beaktas vid prövningen av ett ärende. Bestämmelserna om jäv i 16–18 §§ förvaltningslagen syftar också till en opartisk handläggning från myndigheternas sida.

Här kan visserligen invändas att beredningsgruppen inte är detsamma som Naturvårdsverket. Att sammansättningen av beredningsgruppen inte speglar vare sig åsikterna hos befolkningen i allmänhet eller balanserar kommersiella intressen med naturvårdsintresset saknar då avgörande betydelse. Frågan är därför vad den här beredningsgruppen egentligen syftar till. Om det är att tillmötesgå högljudda intresseorganisationers krav på representation kan man sägas ha lyckats, men det är knappast så en myndighet ska bedriva sitt arbete. Någon legitimitet i fråga om den ena eller andra ståndpunkten kan man däremot inte hoppas uppnå när systemet redan på förhand är riggat för en viss utgång – nämligen mera jakt på alla djur och under alla tänkbara förhållanden.

Jaktkritikerna hänvisar till förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket av vilken framgår bl.a. att Naturvårdsverket är förvaltningsmyndighet på miljöområdet. Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken. Det enda som anges specifikt om jakt är att Naturvårdsverket ska ansvara för frågor om jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen (3 § punkt 19). **Av instruktionen går inte att utläsa något som kan tolkas som ett uppdrag att främja jakt. Det går som sagt inte heller att utläsa något sådant av lagen. Ändå är det detta som är syftet med införandet av nya jakttider och mer omfattande jakt, alltså det vi nu ser är resultatet av projektets och beredningsgruppens arbete, där EHP är djupt engagerad jägare och samtidigt projektledare.**

Det är beklämmande att se hur den svenska naturvårdsmyndigheten gör avkall på sitt centrala uppdrag naturvård för att tillfredsställa särintressen. En myndighet ska vara saklig och opartisk!

YTTRANDEN PÅ NATURVÅRDSVERKETS REMISSER FRÅN FÖRENINGARNA

Svenska Rovdjursföreningen har efter JO-anmälan avgett två yttranden på de båda remisserna på 26 sidor (paket 1) respektive 10 sidor (paket 2). Detsamma har Jaktkritikerna gjort med två yttranden på 27 sidor (paket 1) respektive 18 sidor (paket 2).

Föreningarna bifogar dessa fyra yttranden som bifogade filer, för att JO enkelt ska ha tillgång till allt relevant underlag (bifogade filer 2, 3 och 5, 6).

I Naturvårdsverkets remissversioner som omfattas av de två paketen föreslås allmän jakt på nya arter som ekorre, hermelin, snatterand och enkelbeckasin. Det föreslås även förlängda jakttider på många arter.

Som främsta skäl till utökade och utvidgade jakttider hänvisas till *Strategi för viltförvaltning* som det hänvisas till 46 gånger i de båda remisserna. Det förefaller som att *Strategi för viltförvaltning* står över nationell lagstiftning, direktiv och miljömål.

Utökad jakt i olika former lyfts fram utan hänsyn till att jakt som företeelse inkräktar på andra människor och andra aktiviteter i naturen.

På s. 5 i inlagan omnämns att den tidigare statsveterinären och ordföranden i Svenska Jägareförbundet figurerat i ett tidigare jävsärende (JO 2011/12 s. 521) med Naturvårdsverket och nu även figurerar i detta ärende, där allmän jakt föreslås införas på enkelbeckasin. BirdLife Sveriges representant i beredningsgruppen uppger att det endast är en organisation som önskar allmän jakt på enkelbeckasin, som nu Naturvårdsverket föreslår i paket 2. Det är den svenska sektionen av Internationella Viltförvaltningsrådet (International Council for Game and Wildlife Conservation) där samma tidigare statsveterinär och ordförande i Svenska Jägareförbundet *nu* är ordförande, dvs. Torsten Mörner.

I det följande har föreningarna gjort en del utdrag ur föreningarnas remissvar som visar exempel på hur ensidigt jaktvänliga jaktidsförslagen är utformade, för vilka EHP är ansvarig som projektledare.

Jaktidsöversynen ska inte ifrågasätta jakt (SRF:s yttrande paket 2, s. 1)

Svenska Rovdjursföreningen är överraskad över Naturvårdsverkets skrivning som återfinns under allmän jakttid på havstrut, gråtrut, fiskmås (19) björktrast (21), nötskrika (22), kråka, kaja, skata (23), råka (24), där det framgår att den allmänna jakten ifrågasätts. Där står: "*Jaktidsöversynens uppdrag har inte varit att ifrågasätta eller motivera jakt som sådan. Att avgöra om jakt är lämpligt eller inte utifrån andra principer än riktlinjerna har inte ingått i jaktidsöversynen.*" Föreningen ställer sig frågande till, i vilket annat sammanhang frågan ska diskuteras, då den tydligen inte hör hemma här. Att allmän jakt föreslås införas på helt nya arter som snatterand och enkelbeckasin är dock helt i linje med översynen? Jakt kan uppenbart motiveras men inte ifrågasättas av beredningsgruppen!

Var finns logiken?

Bristande underlag (SRF:s yttrande paket 1, s. 3)

De underlag som redovisas är ofta ålderdomliga och inte relevanta. Ett exempel: I kapitel 2.1 hänvisas till en undersökning som gjordes mellan åren 1986/1987 och 2005/2006 som visar att det genomsnittliga antalet jaktdagar då ökade från 20 till 27 dagar. Vad har hänt därefter! Motiverar den studien, att ökade jakttider införas 15 år senare i den adaptiva förvaltningen?

Naturvårdsverket hänvisar flitigt till *passande* avskjutningsmål, avskjutningsplaner och avskjutningsstatistik då utökade jakttider m.m. föreslås.

Biologiska jaktidsramar (SRF:s yttrande paket 1, s. 3)

Det hade varit upplysande och värdefullt om de biologiska jaktidsramarna redovisades, förslagsvis i en egen tabell, för samtliga arter som omfattas av allmän jakt. NV hänvisar exempelvis till den biologiska jaktidsramen då återinförd jakttid på ekorre föreslås. De biologiska jaktidsramarna omnämns ytterligare några gånger, men "*ramarna*" redovisas inte i detta dokument och inte heller i paket 2.

Administrationn överordnad biologin (SRF:s yttrande paket 1, s. 3)

Det hänvisas till *Strategin för viltförvaltning* där det står att jakt på så många arter som möjligt ska jagas med allmän jakt i syfte att underlätta lokal förvaltning för att också minska myndigheternas administration. (Vår understrykning) Med lokal förvaltning avses utökad skydds jakt på enskilda initiativ. (Vår understrykning och kursivering)

Jakt föreslås gälla i hela landet inklusive Gotland även för arter som inte finns där med motivet att det minskar administrationen.

Det är orimligt att administrativa konstruktioner i regelverken ska vara överordnade biologiska och ekologiska förutsättningar.

Allmän jakt (SRF:s yttrande paket 1, s. 4)

Att Naturvårdsverket år 2020 föreslår att återinföra allmän jakt på ekorre och hermelin innebär att NV bidrar till en ökad polarisering i samhället mellan vissa jägare och de som vill uppleva en natur där de biologiska värdena är centrala.

Att motivera utökad jakt också på mindre rovdjur med att det skulle vara "viltvård" är en ålderdomlig och förlegad syn på vår natur och vår biologiska mångfald. Det är inte ett förslag, som är av betydelse för det stora jägarkollektivet, utan snarare upplevs som besvärande även där.

Rovdjursföreningen vill uppmärksamma Naturvårdsverket och andra aktörer på, att under de senaste åren har tillgången på "jaktbara" arter ökat. Jakttider, såväl under året som under dygnet, har utökats och även möjligheten att använda klass 1-vapen. Då gemensam starttid för björnjakt diskuterades vid millenniumskiftet (inte så länge sedan) hävdade Länsstyrelsens representant i Norrbotten att det var omöjligt att tillåta jakt med klass 1-vapen före älgjaktstarten. Idag kan jägare gå med klass 1-vapen i hela landet, alla dagar på året, under årets alla timmar och hävda att de jagar flera arter.

Rovdjursföreningen menar att de nu kraftigt utökade jakttiderna, där också utökad hundträning föreslås innebär störningar för allt vilt – det vill säga alla vilda däggdjur och fåglar och inte bara de arter som omfattas av jakttid. De långa jakttiderna försvaras med att jägarna inte ska behöva stressa för att få jakten överstökad. Men vad innebär dessa långa jakttider för viltet? Rimligen en mer omfattande stress, som dessförinnan har föregåtts av jakthundsträning.

De långa jakttiderna påverkar påtagligt även andra varelser. Idag söker sig många människor ut i naturen för att söka upplevelser eller bara finna frid. Alla förstår, att för människor som inte jagar, är möten med jägare, skällande hundar och avlossade skott inte lugnande. Allemansrätten har "av tradition" betraktats som något unikt och möjliggjort att vi alla har rätt att vistas i naturen. Konflikten med jägare blir alltmer uppenbar.

Allemansrätten (SRF:s yttrande paket 1, s. 4-5)

Allemansrätten gäller i vårt land även om Naturvårdsverk idag inte längre verkar vilja kännas vid den. Vi är 10 miljoner människor i landet och det är ca 260 000 svenskar som betalar viltvårdsavgift - 2,6 % av befolkningen. Därutöver är det ca 30 000 utländska jägare som löser jaktkort. 97 procent av befolkningen är inte aktiva jägare, men har rätt att vistas i vår gemensamma natur med stöd av allemansrätten. Nu förefaller det som Naturvårdsverket verkar för att Sverige ska bli ett jaktreservat också för utländska jägare. Tio procent av de som löser viltvårdsavgift idag är utländska jägare, som erbjuds delta i dyra jaktevent, där intäkterna hanteras på en mörk gråskala.

Allemansrätten gäller alla människors rätt att under ansvar vistas i allas vår natur. Det rörliga friluftslivet beskrivs i förslaget som en störning av jakten.

Intresset för djur och natur växer. Människor intresserar sig alltmer för fåglar, fjärilar, bin och trollsländor. I grunden finns redan ett stort intresse för däggdjur och växter. Intresset ökar särskilt bland kvinnor i alla åldrar. I vårt land har vi tagit för givet att vi själva kan besöka de platser vi vill under årets alla månader.

Under senare år växer också svensk naturturism som får en allt större lokal betydelse för nya jobb och företag på landsbygden.

Många svenskar har besökt och besöker nationalparker och andra intressanta platser utomlands. Idag kommer alltfler utländska besökare till Sverige för att här uppleva vår *orörda* natur. Många utländska besökare, och för all del även svenskar, som besöker våra nationalparker eller andra naturskyddade områden återvänder besvikna, då de där sällan ser några vilda däggdjur. Många jämför med tidigare besök i USA, Kenya eller Indien.

Etik och djurvälstånd (SRF:s yttrande paket 1, s. 5-6)

Rovdjursföreningen noterar att frågan om *etik* verkar närmast kunna jämföras med ett *minfält*, då ämnet tas upp, eller snarare negligeras, i samband med jakt och i detta paket.

Jaktlagstiftningens skrivning *att viltet inte utsätts för onödiga påfrestningar* är till intet förpliktigande. De vilda djuren kan förföljas och skjutas med alltmer raffinerade metoder och hjälpmedel, helt utan hänsyn till de olika arternas fysiologiska och biologiska prestanda.

Rovdjursföreningen minns ett exempel, där Naturvårdsverket och nog även länsstyrelserna för några år sedan, motiverade beslut om jakt på lodjur med att jakten skulle förhindra lodjurens lidande. Lodjuren bedömdes då, ha ätit upp alla rådjuren i det områden där de levde och risk för utdragen och plågsam svält, utmärgling och död förelåg. Licensjakt tilläts med den befängda motiveringen att lindra lodjurens lidande. En registrerad lodjursjägare, som för all del också kunde använda löshund och ibland även fälla, för att avlossa ett förlösande barmhärtighetsskott. Då tog de *onödiga påfrestningarna* slut.

Rovdjursföreningen anser att det hade varit motiverat och högst rimligt att veterinärmedicinsk kompetens medverkat i framtagandet av jakttidsförslagen. Sådan veterinärmedicinsk och etisk kompetens måste då även omfatta vilda djur och innefatta vilka konsekvenser olika förslag till jakt och jaktmetoder får för djuren. Särskilt eftersom förslaget inte bara omfattar utökade jakttider utan även kraftigt utökad hundanvändning vid jakt, och särskilt vid träning av jakthundar. NV föreslår att hundträning ska vara tillåten en månad före licensjaktstarten på järv, varg och lodjur. Där används, liksom vid dagens björnjakt, extremt skarpa och uthålliga hundar. Störningar på övrigt vilt är redan en verklighet och kommer att bli än mer allvarligt med denna utveckling.

Vid hundträning föreslås inga begränsningar av antalet hundar som får släppas, utan hela ansvaret överläts till den jägare som tillika är hundägare. Det sker också en snabbt utveckling av nya jakthundar, där nya hundrasblandningar testas. Hen kan därmed vid jaktträning släppa en eller flera, eller t.o.m. ett koppel av hundar vid upptag efter en kringströvande varg i Småland eller en lodjursfamilj i stockholmstrakten. Även helt oerfarna unghundar får släppas.

Det är intressant att under hösten 2019 remitterades ett förslag, där NV föreslår att högst 2 hundar får släppas efter björn, järv och lo, medan 3 hundar får släppas efter varg. Att fler hundar får släppas efter varg motiveras med djurskyddsaspekten - annars är risken stor att jakthundarna skadas av vargen/vargarna. Vad som kan hända med vargen/vargarna berörs dock inte. Det är ju självklart att vid jakt skjuts vargen/vargarna, men vad händer vid jaktträning, då ingen varg får skjutas?

Föreningen finner förslagen om hundträning på rovdjur fullständigt orimliga, etiskt förkastliga och innebärandes ett stort lidande inte bara för rovdjuren utan även stor risk för övrigt vilt, då också helt oerfarna och unga hundar ska läras upp.

Konsekvensutredning saknas (SRF:s yttrande paket 1, s. 7)

Det saknas en konsekvensutredning som omfattar en samlad bedömning och analys av de förslag som föreslås i hela paket 1. Det är högst rimligt att en sådan analys beskriver konsekvenserna inte minst för de aktörer, som inte är *berörda aktörer* enligt förslaget. Förslagen påverkar jaktutövningen i alla miljöer i hela landet från hav till fjäll.

Det finns också andra verksamheter där Naturvårdsverket är ansvarig myndighet, som över huvud taget inte berörs i förslaget. I förslaget föreslås att hundträning för jakthundar ska tillåtas i hela landet samtidigt som inventeringarna av rovdjur ska genomföras. Självfallet kommer jakthundträning på rovdjur påverka rovdjurens rörelser och därmed påverka inventeringsresultaten. Ett exempel. Motivet för att licensjakt efter lodjur inte startar före 1 februari är, att jakt inte ska pågå under inventeringsperioden för lodjur. Störningar av jaktträning med hund på lodjursfamiljer och ensamma lodjur är uppenbar. Beroende på längre dagar och gynnsammare spårförhållanden under senare delen av inventeringsperioden (februari) har medfört att inventeringarna ofta koncentrerats till den senare delen av inventeringsperioden. Nu föreslås att hundträning på övriga rovdjursarter ska vara tillåten nästan utan avbrott från och med den 21 augusti och under hela hösten och vintern. Är det möjligt att jämföra inventeringsresultat före och efter föreslagna förändringar. Frågorna är många, men svaren saknas.

Utökade jakttider under året, under dygnet och jakt och jaktträning i nya områden påverkar andra aktiviteter som inte heller beskrivs utan negligeras helt i förslaget.

Naturvårdsverket bör i sina *samlade bedömningar* ta tillvara den samlade kunskapen som rimligen finns på expertmyndigheten och inte med skygglappar endast välja argument som ensidigt gynnar NV:s förslag i denna fråga.

Skadeskjutning (SRF:s yttrande paket 2, s. 2)

Skadeskjutning förekommer mer frekvent vid fågeljakt än vid jakt på annat vilt. Det berörs inte heller i det underlag som Naturvårdsverket presenterar, men det ingår sannolikt inte heller i uppdraget, där antalet jakttillfällen verkar vara det centrala utan hänsyn till andra faktorer. I en god jaktetik borde även djurvälståndet vara ett centralt begrepp år 2020. Föreningen noterar att det inte gjorts några studier av skadeskjutningsfrekvensen på fågel under senare decennier i Sverige. Studier från 1980-talet visar på mycket höga andelar av skadeskjutna gäss. Uppgifter på att en fjärdedel av gässen skadeskjuts redovisas. En studie från 2012 i Danmark visar att 13 % av de vuxna vitkindade gässen har hagel i kroppen.

Blyhagel (SRF:s yttrande paket 2, s. 2)

Fågeljakten sker i huvudsak med hagelvapen. All jakt på änder och gäss sker invid eller över vatten, där användning av blyhagel inte är tillåten. Blyhagelförbudet respekteras inte av alla jägare och tillsynen av vilken ammunition som används är obefintlig. Påskjutna, skadade och även senare döda fåglar blir helt naturligt föda för rovfåglar och andra rovdjur eller asätare, som därmed får i sig hagel från påskjutna fåglar. Andelen blyförgiftade örnar har ökat markant under senare år. Naturvårdsverket måste verka för blyhagelförbud!

Viltturism (SRF:s yttrande paket 2, s. 2-3)

I skrivningarna i såväl paket 1 som 2 använder Naturvårdsverket ordet *viltturism* i stället för att använda ordet jaktturism, som avses. I ordet viltturism ryms rimligen mycket mer än jakt. Att uppleva naturens vilda däggdjur och fåglar kan utföras av alla människor under hela året oberoende av om vissa arter får jagas av ett fåtal under delar av året. Natur-, upplevelse- och vandringsturism är växande i hela landet, där jakten, eller om ni så vill jaktturismen, står i direkt konflikt och inkräktar på andra skonsamma aktiviteter i naturen. Ett rikt växt och djurliv i vår natur är rimligen en tillgång att värna om, som har en stor potential att växa och locka turister från när och fjärran.

Svenska Rovdjursföreningen vill i detta yttrande poängtera vikten av hänsyn till andra intressenter än markägare och jägare, eftersom jakten på fågel i vårt land intresserar en allt större grupp utländska fågeljägare, som finner att jakten på många fågelarter i hemländerna är mycket begränsad.

Den s.k. fria småviltjakten i fjällen blev i början av 1990-talet en betydande tillgång för många norska fågelhundsjägare och Öresundsbron, som invigdes år 2000, har också öppnat upp för danska fågeljägare, som blivit ett vanligare inslag särskilt på Öland och i Blekinge skärgård. Även många finska gråfågeljägare åker till norra Sverige, där även utländska jägare tillåts jaga över stora områden på statens mark.

Jaktkritikerna har sammanfattningsvis i yttranden (paket 1 och 2) särskilt påtalat att förslagen från Naturvårdsverket helt saknar referenser till modern etik, etologi och djurvälstånd och att Naturvårdsverkets uppdrag att stimulera nya jaktmetoder och jakt på fredade arter är obegripliga utanför jägarkåren och etiskt oacceptabla i ett större samhällsperspektiv.

I Naturvårdsverkets förslag återfinns inga spår av att aktörer utan jakt- eller markintresse har påverkat beredningen. Naturvårdsverkets urval av så kallade berörda aktörer; jakt-, mark och skogsintressenter och myndigheter har helt dominerat förslaget. Djur- och miljöorganisationers chans att påverka har marginaliserats genom att Naturvårdsverkets viltenhet, i första hand förmedlat av EHP, på ett tidigt stadium velat begränsa möjligheterna för andra än de redan utvalda att delta i den inre kretsen av beredningsgruppens arbete. Paradoxalt har Naturvårdsverket inte haft betänkligheter med valet av projektledare för beredningsgruppen i form av EHP, en jägare och nätverksperson för gynnande av jakt

inom Svenska Jägarförbundet. Naturvårdsverkets rekrytering av jägare för att handlägga jakttidsöversynen, som skall gälla sex år i naturen, minskar trovärdigheten gentemot allmänhet och miljöorganisationer. Gränser mellan rådgivande funktion, främjande av egenintresse och berörda aktörer har fördunklats.

Jaktkritikernas primära ambition har varit att vilja bidra till att ramen och visionen för svensk viltförvaltning skall vidgas att omfatta djurvälstånd och en modern etisk syn på vilda djur när de utsätts för jakt. I stället har både språkbruk och förslag på ett flagrant sätt avslöjat att jakttidsberedningen formulerats av jägare och det för dem självklara intressen att se viltet som enbart jaktbyten, fritidssysselsättning eller problemdjur som skall kunna elimineras.

Projektledare och beredningsgruppen ifrågasätter aldrig om risk för djurs lidande är större än den eventuella samhällsnyttan, vilket Jaktkritikerna anser allvarligt underminerat förslagen såsom de framstår för majoriteten av den icke jagande befolkningen. Därför borde både projektledaren och arbetsgivaren Naturvårdsverket i stället särskilt ha välkomnat icke statliga miljöorganisationers bidrag för att även stärka djurens perspektiv. Slutsatserna i jakttidsberedningen bryter enligt vår mening samhällskontraktet med icke statliga organisationer och enskilda medborgare, när vår konkreta oro för bevarande, biologisk mångfald - men särskilt etik och djurvälstånd - har ignorerats till förmån för jaktintressen.

SAMMANFATTNING – JÄV VIKTIG SYMBOLFRÅGA

Avslutningsvis konstaterar Jaktkritikerna och Svenska Rovdjursföreningen, att andemeningen av vad skrivs i Åhuskonventionen: ”*som erkänner att en förbättrad tillgång till information och allmänhetens deltagande i beslutsprocesser på miljöområdet förbättrar beslutens kvalitet och genomförandet av dem. Bidrar till allmänhetens medvetenhet om miljöfrågor, ger allmänheten tillfälle att ge uttryck för sin oro och gör det möjligt för myndigheter att ta vederbörlig hänsyn till denna oro. Dessutom erkänns den viktiga roll enskilda medborgare, icke statliga organisationer och den privata sektorn kan spela på miljöskyddsområdet.*” på intet sätt har präglat viltenhetens projektledning vilket förtydligats i Naturvårdsverkets förslag till Jakttidsöversyn 2019/2020, paket 1 och 2. Därför blir alltså frågan om jäv en viktig symbolfråga för vårt förtroende för Naturvårdsverket som genomförare i stort av miljöpolitiken i bevarandefrågor och djurvälstånd.

Ebba Henning Planck har haft både möjlighet och med stor sannolikhet även vilja att påverka resultatet i projektet utifrån sina egna och hennes jaktvänners intressen. På så vis påverkar hon ju indirekt de beslutsfattare inom verket, som har att ta ställning till de nya författningsändringarna.

JAKTKRITIKERNA
Richard Dehnisch
Ordförande

SVENSKA ROVDJURSFÖRENINGEN
Jan Bergstam
Ordförande

Bifogade filer

1. Naturvårdsverkets remiss - däggdjur, skydds jakt, hundanvändning - paket 1
2. Jaktkritikernas yttrande paket 1
3. Svenska Rovdjursföreningens yttrande paket 1
4. Naturvårdsverket remiss – fåglar - paket 2
5. Jaktkritikernas yttrande paket 2
6. Svenska Rovdjursföreningens yttrande paket 2
7. Överklagande av Naturvårdsverkets svar till FR Stockholm (målnr: 2682-20)